

OBSAH

PROLOG /7/

Moderní a starověké /9/ Dědictví antiky /10/ Latina a volgare /13/ Pojem renesance /14/

I. PŘEDHISTORIE /17/

Sacra rappresentazione /18/ Farsa /19/ Latinsky psaná dramata /20/ Objev Plauta /22/ Školská představení se přenášejí do dvorských slavností /23/ Překlady Plauta /25/ Imitace latinských her /28/

II. FRIVOLNÍ KOMEDIE — CALANDRIA /31/

Bernardo Dovizi zvaný Bibbiena /31/ Calandria /32/ Lascivnost, dvůr Lva X. a smíchová kultura /39/

III. NICCOLÒ MACHIAVELLI—„POST RES PERDITAS“ /41/

Florence za Lorenza Nádherného a po něm /42/ Vpád Karla VIII. do Itálie a následující války /44/ Machiavelli /47/ Vladař a Rozpravy /49/ „Ego Barlachia recensui“ /54/ Machiavelliho účast na florentském divadelním životě /54/ Mandragora, její datace a ohlas /55/ Clizia, komedie která naznačovala další směr vývoje /64/

IV. LUDOVICO ARIOSTO /71/

Život dvořana a dílo básníka /72/ Komedie o truhle, zrod klasicistní komedie /75/ Nastrčení /77/ Komika Ariostova /79/ Druhé období Ariostovy divadelní tvorby: Studenti a Černokněžník /81/ Lena /83/ Hry náhody /86/ Tematizovaná ozvěna latinských předloh a originalita /87/

V. POKRAČOVATELÉ A KANONIZÁTOŘI /89/

Polycentrismus italské kultury a výhoda florentské dramatiky /90/ Agnolo Firenzuola /91/ Donato Giannotti a způsob přepracování Plauta /92/ Lorenzino, neúspěšný atentátník a úspěšný komediograf /96/ Giovan Battista Gelli a moralizace Plauta /97/ Centralizovaný absolutismus a protireformace /100/ Vláda Cosima I. /101/ Programová komedie Benedetta Varchiho /106/ Divadlo za vlády Cosima I. /108/ Giovan Maria Cecchi /109/ Francesco Grazzini, řečený Lasca /115/ Dramatikové akademičtí a dvorští /119/ Francesco D'Ambrá /119/ Lorenzo Salviati /120/ Giovan Battista Cini /121/ A ti druzí /122/ Luigi Alamanni /122/ Ettore Bentivoglio /123/ Luca Contile /123/ Ludovico Dolce /123/ Girolamo Razzi /126/ Agostino Ricchi /127/ Niccolò Seccchi /127/ Komedie tragických básníků (G. G. Trissino a G. B. Giralaldi) /128/

VI. KÁNON KOMEDIE /129/

UČITELE /130/ Aristotelismus /130/ Donatus /130/ Rozlišení žánrů /132/

Vitruvius /132/ Terentius a Plautus /134/ Poslání komedie — Horatius /135/ Požitek a prospěšnost /135/ mimesis a krása /138/ skutečnost a fikce /139/ „verisimile“ /140/ Dramatické jednoty /140/ Jednota místa /141/ Jednota času /143/ iluze a zkušenost diváka /143/ Jednota děje /144/ děj jednoduchý a složitý /144/ části a celek /145/ odstředivost a dostředivost /146/ Členění do pěti aktů /147/ fraška /147/ vstup postav /148/ Postavy a charaktery /148/ důslednost a gradace /149/ Terminologie /150/ tragédie a komedie /150/ tragikomedie /151/

VEDLEJŠÍ TEXT /152/ Tituly a dedikace /152/ seznam osob /153/ scénické poznámky /154/ cenzurní povolení /154/ argumentum /154/ prolog /155/ licenza /156/

PRVNÍ ODBOČKA: O LÁSCE /157/ Láska a sňatek /157/ láska cizoložná a láska ideální /159/ právoplatnost sňatku /160/

FABULE A SYŽET /160/ Děj předváděný a děj vyprávěný, výchozí situace /161/ předhistorie /162/ přenos latinských předloh do italské skutečnosti /162/ nevěstky a kuplíři /162/ otroctví a pirátství /162/ motivy odloučení /163/ rozložení předhistorie /163/ anagorize /164/ události za scénou /165/ dívky na scéně /165/ motivace /167/ Rétorika a poetika /167/

MORFOLOGIE KOMEDIE /170/

Beffa — bouda /171/ Rozlišení podle účelu: bouda samoúčelná /172/ bouda jako prostředek /173/ Rozlišení podle místa v syžetu: bouda — hlavní děj /173/ bouda — sekvence /173/ bouda — epizoda /173/

DRUHÁ ODBOČKA: O CTNOSTI A FORTUNĚ /174/ Bouda a morálka /177/ výsledek boudy a rozuzlení /178/ Konstrukce syžetu /179/ strategema /179/ intrika /179/ zápletky /179/ sekvence /179/ sekvence jednoduchá a rozvinutá /181/ Zájmy a cíle /181/ Konečný cíl /182/ Kolize souběžných a totožných zájmů /182/ Rivalita a rozpornost zájmů /182/ Vedlejší a postranní zájem /183/ Zdvojení a ztrojení děje /183/ Struktura zápletky /184/ Překážky /184/ nepovolnost cíle /185/ nesplnitelné podmínky /186/ rivalové /186/ zábrany hrdinovy /186/ Typy strategematu /187/ přesvědčování cílové dámy /187/ akceptování podmínek /187/ řešení radikální /187/ provizorium /188/ Finty pro překonání jednotlivých překážek /188/ lež prostá /188/ vzdálení nepohodlné osoby /188/ získání pomocníka /189/ inkognito /189/ osoba nastrčená do postele /189/ záměna v posteli /189/ vniknutí do ložnice /189/ převlek /189/ Anagorize a změna postoje /190/ Postavy, obory, funkce /191/ Obory /192/ Jména /194/ Funkce: hrdina /194/ cílová dáma /195/ zastupující postava /195/ poctivá kurtizána /196/ náhradní ženichové a nevěsty /196/ hlavní architekt a stavitel boudy /196/ pomocník /196/ proraďný pomocník /197/ postavy přiřčené /197/ prodloužená ruka /197/ postavy protihry, rodiče /197/ rivalové /197/ oběť boudy /198/ rádci a důvěrníci /198/ nástroje náhody /198/ nástroje prozřetelnosti /199/ meteory /199/ spojování funkcí /199/ klíčové funkce a spony intrik /200/

RÉTORIKA KOMEDIE /201/ Próza a verš /202/ nářečí /202/ nadřazenost slova nad akcí /203/ Uzpůsobení situace a čas /204/ požitek z rétoriky /204/

typy monologu /204/ osnova monologu /205/ sentence /206/ oslovování publika a čtvrtá stěna /206—207/ dialog /208/ umělé poruchy komunikace /209/ odklon od rétoriky /210/ vložené dialogy /210/ dialog sluhů, dialog kurtizán, „bravata“ /210—211/ Lákavost kánonu /212/ nutnost /213/ přičinná vazba /213/ záměrnost jednání /213/

VII. NARUŠITELÉ NOREM /219/

Francesco Belo /220/ „BOŽSKÝ ARETINO, BIČ KNÍŽAT“ /221/ Dvořané /224/ Podkoní /233/ Pokrytec čili pravzor Tartuffa /236/Talanta /240/ Filozof /241/ RUZANTE /243/ „mariazo“ /248/ Pastorála /248/ Betía /249/ Fiorina /251/ Anconitana /251/ Moscheta /252/ Dialogy ve venkovské řeči /252/ Orace /256/ Adaptace Plauta /257/ Dopis Alvarottovi, epilog Ruzantova díla /258/

VIII. DIVADLO V SIENĚ A ROMANESKNÍ KOMEDIE /259/ CONGREGA DEI ROZZI ČILI BRATRSTVO NEOTESANÝCH /260/

ACCADEMIA DEGLI INTRONATI ČILI OHLUŠENÍ /263/ Oklamání /263/ Alessandro Piccolomini a Vytrvalá láska /266/ Ortensio /273/ NEOTESANÍ A OHLUŠENÍ ANEB DVA KOVÁŘI V MĚSTĚ /274/ Girolamo Bargagli: Poutnice /276/ ANNIBAL CARO: Trhani /280/

KÁNON ROMANESKNÍ KOMEDIE /285/ Modely /285/ překážka /285/ charakter lásky /286/ psychologizace /286/ ohrožení života /287/ makabrální komika /288/ pravděpodobná nepravděpodobnost /288/ tituly a jména /289/ funkce postav, rozvrstvení plánů /289/

VZNIK LARMOYANTNÍ KOMEDIE /291/ Sforza degli Oddi: Erofilomachia /291/

IX. ZNOVUZROZENÍ TRAGÉDIE /295/

GIANGIORGIO TRISSINO A HELÉNIZACE TRAGÉDIE /297/ Tragický chór /298/ Tragédie je když /299/ Trissinova Sofonisba /306/

TRAGÉDIE SOFOKLOVSKO/EURIPIDOVSKÁ /310/ L. Alamanni: Antigona /310/ L. Dolce: Iokasté /311/ L. Martelli: Tullia /312/ G. Rucellai: Rosmunda /313/ G. A. dell'Anguillara: Oidipus /315/

TRAGÉDIE NAPSANÁ IRONIKEM: Horatius P. Aretina /317/

CANACE — TRAGÉDIE NA PŘEDĚLU /321/ Sperone Speroni /322/ Polemika o katarzi /324/

G. B. GIRALDI /326/ Rebeka — nová, „senekovská“ tragédie /329/ Boccaccio, Giraldi, Shakespeare a opět o lásce /335/ Scéničnost Giraldiho tragédií /338/ tragédie hrůzy /343/ tragédie s „radosnou katastrofou“ /347/

ACRIPANDA. JEŠTĚ JEDNOU O KÁNONU TRAGÉDIE /350/ Antonio Decio /350/ Postavy a funkce /351/ Fabule a syžet /358/ Element dramatický, epický a lyrický /362/ Nepřiznaný model /364/ Řečnická výstavba /365/

DALŠÍ VÝVOJ /366/ L. Dolce: Mariamna /368/ Intrikové tragédie /370/ A. Leonico /370/ A. Michele /371/ A. Cebà /371/ Torquato Tasso: Král

*Torrismondo /372/ Otřesená dogmata a věrnost klasickému kánonu /376/
P. Torelli /377/*

X. PASTORÁLA A JEJÍ KÁNON /379/

*Dramatická ekloga /380/ B. Castiglione: Tirsi /382/ Základní prvky /382/
M. A. Epicuro, rozvíjení jádra a frekventované motivy /383/ Dramatická pasto-
rála /384/ G. B. Giraldi: Egle /387/ A. Beccari: Oběť /388/ T. Tasso: Amin-
ta /388/ G. B. Guarini: Věrný pastýř /391/ Polemika o tragikomedii
/394/*

*KÁNON PASTORÁLY /397/ Vliv tragédie a komedie /397/ Syžety /397/
Typologie /398/ A. Ingegneri, teoretik a praktik /400/ Tanec pro Venuši
/402/ Pastorála a vznik opery /403/ Rustikální fraška a pastorála /404/
M. Buonarroti ml.: Tancia /405/*

XI. INTERMÉDIA A SCÉNOGRAFIE /407/

*Divadlo pro nabitě hlediště /408/ Témata a scénáře /409/ Výpravná intermé-
dia a jejich volný vztah k textu /409/ Hudebně taneční vložky /412/*

XII. BENÁTSKÉ DIVADLO NÁŘEČNÍ /415/

*Punčochové společnosti a komikové /416/ Cherea a Burchiella /418/ Ano-
nymní hry (La Bulesca, La Venexiana) /419/ Andrea Calmo /422/ Gigio Ar-
temio Giancarli /423/ Marino Negro /426/*

XIII. ROZPAD KÁNONU, NÁVRATY A POKUSY O SYNTÉZU /427/

*Vznik profesionálního divadla a jeho vliv na komedii literární /428/ Změna es-
tetického uvažování /434/ amplifikace, paralelismus /436/ míšení žánrů /437/
Girolamo Parabosco /438/ Cristoforo Castelletti /440/ Leone de'Sommi
/443/*

*BRUNO NOLANO, AKADEMIK NIŽÁDNÉ AKADEMIE (Giordano Bru-
no) /443/ Francesco Loredano /454/*

DRUHÝ NÁVRAT K PLAUTOVI, G. B. DELLA PORTA /458/

*HRY HERCŮ A HRA NA HERCE /472/ Komédie komiků (Lombardi, Rossi,
Fiorello, Scala, Barbieri, Checchini) /473/ Scénáře /476/ „Commedia ridicolo-
sa“ /476/ G. Briccio /476/ V. Verucci /479/ Komédie dell'arte /481/*

GIOVANNI BATTISTA ANDREINI /490/

ZAVÍRKA /494/

Chronologická tabulka /495/

Poznámky k obrazové příloze /510/

Poznámky k vyobrazení v textu /511/

Použitá literatura /515/

Jmenný rejstřík /518/